

Rakurs

Akif Musayev

Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyinin
Vergi siyasəti və strateji araşdırmalar
Baş İdarəsinin rəisi

Dövlət satınalmalarının tənzimlənməsi sahəsində vergi orqanlarının vəzifələri

«Dövlət satınalmaları haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanununa əsasən, dövlət satınalmaları barədə müqavilələrin icrasına nəzarət Azərbaycan Respublikasının Satınalmalar üzrə Dövlət Agentliyi tərəfindən həyata keçirilir. Agentlik Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən təsdiq olunmuş Əsasnaməyə uyğun olaraq, dövlət satınalmalarında Azərbaycan Respublikasının dövlət maraqlarının və mənafeyinin qorunması məqsədilə lazımi tədbirlər görür və dövlət satınalmalarına dair hesabatların tərtibi qaydalarını müəyyənləşdirir. Bu qurum, həmçinin, dövlət satınalmalarını tənzimləyən normativ-hüquqi aktların, sənədlərin və məlumatların ictimaiyyətə çatdırılmasını təmin edir, dövlət satınalmaları üzrə illik hesabatlar hazırlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə və Nazirlər Kabinetinə təqdim edir.

Qeyd etmək lazımdır ki, dövlət satınalmaları zamanı büdcədən ayrılan maliyyə vəsaitlərinin iqtisadi inkişafa müsbət təsirinin artırılmasında Satınalmalar üzrə Dövlət Agentliyinin gördüyü tədbirlərlə yanaşı, Vergilər Nazirliyinin icraçı müəssisələrdə apardığı vergi nəzarəti tədbirlərinin də xüsusi rolu vardır. Bu istiqamətdə həyata keçirilən vergi nəzarəti tədbirlərinin səmərəliliyinin daha da artırılması məqsədilə «Azərbaycan Respublikasının 2011-ci il dövlət büdcəsi haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərmanı ilə İqtisadi İnkişaf Nazirliyinə, Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsinə, büdcə təşkilatlarının və səhmlərinin (paylarının) 50%-dən çoxu dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslərin rəhbərlərinə tapşırılmışdır ki, dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına maliyyələşən investisiya layihələri üzrə keçirilən tenderlərin qalibləri ilə bağlanılan, habelə dövlət vəsaiti və dövlət zəmanəti ilə alınmış kreditlər hesabına mal (iş, xidmət) alınması ilə əlaqədar bağlanılan məbləği 50 min manatdan yuxarı olan müqavilələri Vergilər Nazirliyi tərəfindən müəyyən edilmiş elektron formada qeydiyyatda olduqları vergi orqanına təqdim etsinlər. Həmin tapşırığın icrası ilə əlaqədar artıq aidiyyəti dövlət orqanları və təşkilatları tərəfindən müvafiq müqavilələr barədə məlumatların vergi orqanlarına təqdim olunması təmin edilir.

Təqdim olunmuş müqavilələr üzrə aparılan təhlillərlə müqavilənin bağlanılmasında çatışmazlıqlar və vergidən yayınma riskinin yüksək olması müəyyən edilərkən müvafiq məlumatlar dövlət satınalmalarını tənzimləyən qanunvericiliyin tələblərinin pozulmasının, korrupsiyaya şərait yaradan halların qarşısının alınması üçün Satınalmalar üzrə Dövlət Agentliyinə, vergidən yayınma riskinin nəzərə alınması üçün Maliyyə Nazirliyinə və İqtisadi İnkişaf Nazirliyinə göndərilir.

Vergi ödəyicisinin bağladığı tender müqaviləsi barədə məlumatlar həm də ƏDV-dən yayınmanın qarşısının alınmasına, dövlət satınalmalarına cəlb edilmiş vergi ödəyicilərinə məxsus və ya icarələrində olan daşınar və daşınmaz əmlakların vergi uçotu sənədlərində əks etdirilməsinə nəzarətin gücləndirilməsi üçün imkan verir. Bunlarla yanaşı, aparılan təhlil və araşdırmalar göstərir ki, dövlət satınalmaları zamanı ayrılan vəsaitlərdən səmərəli və qənaətlə istifadə olunmasının, şəffaflığın və bərabər rəqabət mühitinin yaradılmasının təmin olunmasında tenderin qalibi olan təşkilatlar barədə geniş məlumat bazasının olması çox vacibdir. Məsələnin həllində tender qalibinin real maliyyə-təsərrüfat imkanları barədə göstəricilərinin tender şərtlərində göstərilməsinin və onların yerinə yetirilməsinə ciddi nəzarətin həyata keçirilməsinin mühüm rolu ola bilər. Bu, həm də həmin təşkilatlarda vergidən yayınma hallarının qarşısının alınmasına imkan yaradar. Belə ki, bir çox hallarda tenderin qalibi olan şəxslər tərəfindən xərclər süni olaraq şişirdilməklə dövlət büdcəsinə az miqdarda mənfəət vergisi ödənilir və ya heç ödənilmir. Bundan başqa, müqavilənin yerinə yetirilməsinə az sayda işçilər cəlb olunur və ya işçilərə az məbləğlərdə əməkhaqqı hesablanır. Göstərilənlər isə son nəticədə dövlət büdcəsinə daxilolmaların azalmasına, əməkhaqlarının aşağı düşməsinə və şəffaflığın pozulmasına gətirib çıxarır.

Bunun üçün tender müqavilələrində əlavə tələblərin müəyyən edilməsi, yeni əldə ediləcək mənfəətin səviyyəsi, müqavilənin yerinə yetirilməsinə cəlb olunacaq işlərin əməkhaqqı fondunun həcmi və işçilərin minimum sayı barədə tələblərin olmasının qanunvericilikdə nəzərdə tutulması məqsədemüvafiq olardı.

Qeyd olunanlar belə bir nəticəyə gəlməyə əsas verir ki, dövlət satınalmaları üçün büdcədən ayrılmış vəsaitlərdən həm sifarişçi dövlət təşkilatları, həm də bu sifarişləri icra edən kommersiya qurumları tərəfindən səmərəli və qənaətlə istifadə olunması təmin edilməklə ölkə iqtisadiyyatına böyük töhfə verilmiş olar.